

"Sjukfrånvaron fortsätter att öka i snabb takt"

6

FREDAG 27 NOVEMBER 2015 • DAGENS NYHETER.

DN. Debatt

Repliker på
dn.se/debatt

"Löfven måste stoppa försäljningen av Vattenfalls tyska brunkol"
Annika Jacobson, Greenpeace, om upprop mot nya kolgruvor (24/11).

"Vi vill inte förbjuda kolgruvor - vi vill stoppa nya gruvor"
Kiribatis president Anote Tong om upprop mot nya kolgruvor (24/11).

Redaktör DN Debatt: Nils Ohman
E-post: debatt@dn.se Telefon: 08-738 12 23
Twitter: @dndebatt Webb: DN.se/debatt

Sjukförsäkringen.

"Sjukfrånvaron fortsätter att öka i snabb takt"

Regeringsrapport i dag. Inget tyder på att ökningen av sjukfrånvaron som pågått sedan 2010 är på väg att brytas. Regeringens mål är att sänka det från 10,3 till 9 dagar, men vår nya prognos pekar i stället på att sjukpenningtalet år 2020 hamnar kring 13 dagar, skriver **Ann-Marie Begler** och **Lars-Åke Brattlund**, Försäkringskassan.

Försäkringskassan kan inte ensam bromsa den ökande sjukfrånvaron. För att nå regeringens mål om ett sjukpenningtal på 9 dagar krävs både färre och kortare sjukskrivningar. Försäkringskassan kan påverka sjukfallens längd, men inflödet av nya fall påverkas av faktorer som till stor del ligger utanför vår kontroll. Ska vi nå regeringens mål krävs därför att arbetsgivare och läkare kliver fram på ett helt annat sätt än i dag och att samhällets inställning till sjukskrivning förändras i grunden.

Sjukfrånvaron fortsätter att öka i snabb takt. Det visar Försäkringskassan i en rapport om utvecklingen av sjukfrånvaron 2015 som lämnas till regeringen i dag. Resultaten visar att regeringens mål för sjukfrånvaron är en stor utmaning.

Att gå från ett sjukpenningtal på 10,3 till regeringens mål om 9 dagar 2020 kan vid en första anblick ses som en överkomlig uppgift. Men inget tyder på att ökningen av sjukfrånvaron som pågått sedan 2010 är på väg att brytas. Försäkringskassans senaste prognos pekar istället på att sjukpenningtalet 2020 hamnar kring 13 dagar.

Att vända utvecklingen och därmed minska sjuktalet ställer således stora krav på såväl Försäkringskassan som andra aktörer. Det gör inte uppgiften mindre angelägen. Om vi som bor i Sverige ska få den välfärd vi förväntar oss även i framtiden finns inget alternativ. Vi måste vända utvecklingen – för samhällets skull, men också för individens.

För samhället innebär utgiftsökningarna inom sjukförsäkringen allt djupare hål i statsbudgeten. Sedan 2010 har utgifterna för sjukpen-

Bakgrund. Sjukfrånvarons utveckling

- Den samlade sjukfrånvaron fortsätter att öka. Ökningen finns inom samtliga diagnoser, men den är extra kraftig i psykiatriska diagnoser. Hittills har 2015 uppvisat ett stort inflöde av nya sjukfall. Sjukpenningtalet har ökat sedan slutet av 2010 och var i oktober 10,3 dagar, 13,5 för kvinnor och 7,2 för män. Längden på sjukfallen fortsätter också att öka, men i långsammare takt än under 2014.
- Antalet personer som får aktivitetsersättning, en tidsbegränsad ersättning för unga i åldern 19-29, ökar i snabb takt.
- Antalet personer som får sjukersättning, det som förr kallades förtidspension, ökar svagt men ligger på en stabil och historiskt sett låg nivå.
- Sjukpenningtalet anger antalet dagar per person om alla sjuk- och rehabiliteringspenningdagar under ett år slås ut på alla försäkrade individer.

De flesta sjukskrivna människor vill inget hellre än att komma tillbaka till sitt arbete och sin sociala gemenskap. Foto: Alamy

ningen ökat med nästan 16 miljarder kronor och vi räknar med att de ökar med ytterligare 4,5 miljarder fram till år 2016. För individen innebär en sjukskrivning ofta ett rejält ekonomiskt avbräck. De flesta sjukskrivna människor vill inget hellre än att komma tillbaka till sitt arbete och sin sociala gemenskap. All tillgänglig forskning pekar också på att arbetet är en av de viktigaste faktorerna för bra hälsa och god livskvalitet.

Försäkringskassan fokuserar i år därför på en aktivare handläggning. Sammantaget tyder resultaten i vår rapport på att satsningen ger effekt, och sedan i våras görs det allt fler bedömningar av arbetsförmåga vid rehabiliteringskedjans tidsgränser. Vi är alltså på rätt väg, även om det ännu inte går att se att sjukskrivningarna har blivit kortare. Arbetet kommer att förstärkas ytterligare under 2016 och beräknas då förkorta sjukskrivningarna.

Försäkringskassan lovar alltså att kraftsamla i sjukförsäkringshandläggningen. Genom ett aktivt och kvalitativt utredningsarbete kommer vi att kunna ta till vara arbetsförmåga och stödja fler sjukskrivna tillbaka till arbete. Vi ska också se till att rätt person får rätt ersättning redan vid det första beslutet om sjukpenning. Men detta kommer inte att räcka för att nå regeringens mål. Vi vet att Försäkringskassans arbete ger effekt på sjukfallens längd, men inflödet av nya fall påverkas av faktorer som till stor del ligger utanför vår kontroll. Arbetsgivarna, läkarna och samhällets inställning till sjukskrivning är minst lika viktiga för att få ner sjukfrånvaron.

Arbetsgivarna behöver kliva fram och börja ta både sitt fysiska och psykosociala arbetsmiljöansvar på allvar. De har unika möjligheter att fånga tidiga tecken på ohälsa och vidta åtgärder för att undvika sjukskrivning helt och hållet.

Sedan 2010 har utgifterna för sjukpenningen ökat med nästan 16 miljarder kronor och vi räknar med att de ökar med ytterligare 4,5 miljarder fram till år 2016.

"Barnperspektivet centralt i domstolen"

Te representanter för Domstolsakademien i en replik på artikeln om vårdnadstvist (25/11) på dn.se/debatt

Om den anställde trots detta blir sjukskriven, behöver man redan från början skapa hållbara förutsättningar för att just den personen ska kunna komma tillbaka till jobbet.

Inom läkarkåren behövs ansvarstagande och samsyn. Om en patient nekats läkarintyg, är det i dag alldeles för enkelt att bara gå vidare till nästa läkare. Här behöver man enas om när sjukskrivning är en lämplig behandling, men kanske framför allt när det inte är en lämplig behandling. Läkarna ska i sina intyg också ta ställning inte bara till patientens sjukdom utan också till förmågan att arbeta. Ju bättre kvalitet intygen har i det avseendet, desto lättare blir det för oss. Vårt uppdrag är nämligen inte att pröva hur sjuk någon är, vi bedömer möjligheten att arbeta.

Den historiskt höga sjukfrånvaron i början av 2000-talet ledde till att den dåvarande regeringen lanserade det så kallade halveringsmålet. Det innebär att man skulle halvera sjukfrånvaron från 2003 till 2008, ett mål som också nåddes. Allt gick inte bra den gången, bland annat så förtidspensionerades alldeles för många människor. Men man lyckades med en viktig sak: att sätta sjukskrivningarna i fokus för samhällsdebatten. De flesta insåg att det var något konstigt med att världens friskaste folk samtidigt hade den högsta sjukfrånvaron. Nu ökar sjukskrivningarna igen utan att vi ser samma förändringar i folkhälsan. Detta talar för att det också i dag är möjligt att få ner sjukfrånvaron.

På måndag nästa vecka samlas drygt 60 ledande företrädare med en central roll i sjukskrivningsprocessen, för att ta del av Försäkringskassans rapport om sjukfrånvarons utveckling och fortsätta dialogen om hur vi ska ta oss an den här utmaningen på bästa sätt. Men det kan och får inte stanna vid diskussionsforum.

Det krävs att alla lyfter fram vinsterna med att förebygga sjukfrånvaro på sitt håll. Det krävs att alla går från ord till handling och faktiskt tar sitt ansvar, oavsett om man arbetar på berörda myndigheter eller i vården, om man är arbetsgivare eller facklig företrädare. Det krävs att samhället än en gång samlas kring en av grundbultarna i det svenska välfärdssystemet: den allmänna sjukförsäkringen. Först då kommer vi gemensamt att lyckas bromsa den ökande sjukfrånvaron.

Ann-Marie Begler, generaldirektör, Försäkringskassan
Lars-Åke Brattlund, försäkringsdirektör för sjukförsäkringen, Försäkringskassan